

تأملی بر کتاب «خودآموز یونگ» اثر روت اسنودن

نقاب‌هایی که به چهره داریم

ایلیا فخری
اخیرا کتابی با عنوان خودآموز یونگ، با تیترب فرعی «آموزش مبانی روانشناسی تحلیلی و آشنایی با نظریه‌های یونگ» اثر روت اسنودن به قلم نورالدین رحمانیان به فارسی برگردانده شده است و به همت نشر آشنایی، در دسترس مخاطبان مباحث نظری روانشناسی و علاقه‌مندان حوزه تحلیل روانکاوی قرار گرفته است.

اما یونگ که بود و در میان روانشناسان چه جایگاهی داشت؟
کارل گوستاو یونگ، روانشناس برجسته سوئیس و بنیانگذار روانکاوی تحلیلی در سال ۱۸۷۵ دیده به جهان گشود.

یونگ به عنوان محقق برجسته و ستم مطالعاتی عجیبی داشت از طالع‌بینی تا کیمیاگری، معرفت باطنی، باستان‌شناسی، اسطوره‌شناسی، ادیان الهی و روانشناسی، روانپزشکی و پزشکی که این مورد اخیر رشته تحصیلی وی بود. یونگ مدتی دوست و همکار فریود بود اما به تدریج منتقد همبانی وی شد و در سال ۱۹۱۳ از فریود گسست و مکتب «روانشناسی تحلیلی» خود را در برابر نظام روانکاوی، فریود پی‌ریزی کرد. او نویسنده‌ای پرکار بود. آثارش در بیش از ۲۰ مجلد گردآوری شده است. بسیاری از آنچه راجع به زندگی یونگ و آثارش می‌دانیم در سرگذشت او به قلم خودش، تحت عنوان خاطرات، رؤیاها و تأملات، گرد آمده که توسط دوست و همکارش آئلا جایت ثبت شده است.

تأکید یونگ بر ناخودآگاه جمعی، همراه با اهمیت دادن بر سرگذشت هر فرد، روانشناسی تحلیلی او را از یک روانشناس ماشینی به یک روانشناس روحانی سوق می‌دهد. می‌توان سه شاخصه اصلی روانشناسی تحلیلی یونگ را بدینچنین برشمرد:
- روش درمانی که هدف آن نه فقط درمان اختلالات ذهنی و عصبی، بلکه کمک به افراد سالم است تا متعالف تر و خودآگاه‌تر رفتار کنند.
- کوشش در تهیه نقشه‌ای از درون، انسانی برای درک بهتر کار آن.
- اکتشاف جنبه‌های عمیق‌تر روانشناسی انسانی از طریق مطالعه اعتقادات دینی، رؤیاها، افسانه‌ها، نشانه‌ها و موارد غیرمتعارف.

«سایه» مجموعه‌ای از مرود و سرگوب شده از تمایلات، عواطف و گرایش‌هاست که در رؤیاهای ما به صورتی ناخوشایند یا خصومت‌آمیز تجسم پیدا می‌کنند. تا وقتی در اذعان به وجود سایه همیشه یک خطر بالقوه برای شخصیت است

روانشناسی مبتنی بر حیات روحانی انسان به دین و سنت‌های روحانی است. او حتی به تعالیم عرفانی و روحانی شوق می‌برد و می‌خواهد حقایق را دریابد که شامل حال همه انسان‌ها باشد و در مواضع مشترک فرهنگ‌ها و افسانه‌های ملل گوناگون جاری شود و همین «معرفت مشترک درونی» او را به اندیشه ناخودآگاه جمعی، رساند که یکی از کانون‌های اصلی اندیشه یونگ به شمار می‌رود. از نظر یونگ بخش عمده‌ای از خیرات ناشی از انسان، حیات روحانی اوست.

زیگی شخصیت با چهار کنش احساس، عواطف، تفکر و الهام توأم می‌شود و انواع روانشناختی انسان را به دست می‌دهد. یکی از تمایزهایی که یونگ در تحلیل شخصیت

«سایه» (جنبه‌های منفی ما که مورد انکار ماست) به صورت یک جفت متعالف با هم کار می‌کنند. «خود» نزد یونگ مهم‌ترین جزو روح است که در تقابل با نفس (ego) قرار می‌گیرد. نفس مرکز باطن است. آگاهی است. اما خود، مرکز ناخودآگاهی است.

نیمه نپنهان
یکی دیگر از جنبه‌های کلیدی تحلیل یونگ توصیف آئیمو آئیموس شخصیت انسان است. انگاره یا تصویری که عناصر زبانه را در مردان و عنصر مردانه را در زنان به وجود می‌آورد، یونگ به ترتیب آنها را آئیمو آئیموس می‌نامد. آئیمو آئیموس می‌کند که مرد جنس مقابل را چگونه مورد ادراک و شناخت یا سو فقهیم قرار می‌دهد. آئیمو یک انگاره را تصویر جمعی موروثی راجع به زن است. یونگ آئیمو را خاصه با عملکرد احساس مرتبط می‌داند و آئیموس را با عملکرد تفکر، و بنا را بر این می‌گذارد که احتمالاً در مردان اندیشه و تفکر و در زنان احساس غلبه دارد. آئیمو و آئیموس به هم اشاره از کهن الگوها (archetypes) هستند. کهن الگوها از عمیق‌ترین و قدیمی‌ترین درون مایه‌های موجود در روح انسان و از تظاهرات ناخودآگاه جمعی‌اند. آنها محصول تاریخ زندگی شخصی افراد نیستند. بلکه دارای خلقت فراگیر هستند و در همه انسانها حضور دارند.

فرد برمی‌شمارد تمایز بین «پرسونا» و «سایه» است. پرسونا، نقابی اجتماعی و القا شده از سوی اجتماع است که خود واقعی در پشت آن قرار دارد. وجود چنین نقابی ضرورت گریزناپذیری است اما خوشبخت بگریه یا اصلاً پرسونا مساسی به وجود نیاید و بدین ترتیب از رسیدن به کمال و تحقق وجودی باز ماند. نقطه مقابل این جزء پذیرفته شده شخصیت، «سایه» است که مجموعه‌ای از سرگوب شده از تمایلات، عواطف و گرایش‌هاست که در رؤیاهای ما به صورتی ناخوشایند یا خصومت‌آمیز تجسم پیدا می‌کنند. سایه ضرورتاً خصلتی کودکانه دارد زیرا به دور از فرآیند بلوغ یا تحصیل و یادگیری است. تا زمانی در اذعان به وجود سایه همیشه یک خطر بالقوه برای شخصیت است. زیرا به عقیده یونگ، سایه تصدیق نشده و نادیده گرفته شده قوی‌تر و خودمتر از سایه‌ای است که به وجودش اذعان شده و مورد قبول قرار گرفته است.

به تعبیر یونگ، سایه وجه حیوانی وجود فرد است. هر فردی سایه‌ای دارد و از آنجا که سایه محصول آگاهی و عواطف خاص اوست، رانده شده است به ناخودآگاه شخصی تلقی دارد. «خود» (که می‌گوید ما که هستیم)

کریم مجتهدی «فلسفه در آلمان» را نوشت

کریم مجتهدی، استاد فلسفه دانشگاه تهران، از به پایان رسیدن نگارش نهایی کتاب جدیدی با عنوان «فلسفه در آلمان» خبر داد. مجتهدی در گفت‌وگو با فارس، عنوان کرد: بعد از انتشار یک اثر ادبی در مورد آواز و افکار «داستانیسی»، حالا با کتابی تألیفی-ترجمه‌ای به کار اصلی خود یعنی فلسفه بازگشتم. کتاب «فلسفه در آلمان» حاصل تجربیات ۲۸ سال تدریس در دانشگاه است که در آن سعی کرده‌ام با استفاده از منابع مختلف مجموعه اطلاعات فلسفی وسیعی را که طی این سال‌های دراز با آنها درگیر بودم، در اختیار دانشجویان و خوانندگان قرار دهم. وی با بیان این که فلسفه در آلمان به‌رغم عواطف بار فلسفی زیادی ندارد و کتاب تقابلی برای دانشجویان نیست، توضیح داد: این اثر در واقع تاریخ آلمان در عصر جدید است که از قرن ۱۶ با لوتر لایبنیتس و فیخته به طور مفصل بحث می‌شود و فصل جزئی‌ای را هم به زندگی و شعر هولدرلین اختصاص داده‌ام اما به صورت متوسط کانت نپرداخته‌ام چون پیش از این کتاب‌های زیادی درباره او منتشر کرده بودم.

تلفن گروه اندیشه: ۸۸۷۶۱۲۵۷

Advertisement for 'Kish' (کیش) travel agency, featuring various flight routes and contact information. Includes logos for airlines like Mahan Air and destinations like Tehran, Baghdad, and Iran.